

R. maximus Schreb. In een laaggelegen bosch bij Overveen en op verschillende plaatsen aan de Merwede gevonden.

R. laevigatus Fr. Aan het nieuwe kanaal te 's Hage aan den kant van een bouwland gevonden.

R. Acetosa L. In wei- en hooilanden, ook in bosschen algemeen en overal.

R. scutatus L. Op den stadsmuur van Rheden en op dien van het huis te Bronkhorst bij Zutphen gevonden.

R. Acetosella L. Op bebouwde en onbebouwde gronden, algemeen en overal.

H. HEUKELS.

(Wordt vervolgd.)

Vragen en Korte Mededeelingen.

Aan allen, die in 1900 wenschen deel te nemen aan het onderzoek naar de verspreiding der wild-groeiende planten in Nederland.

In November 1896, 1897 en 1898 heb ik een oproeping in verschillende bladen geplaatst, om hen, die neiging gevoelden, mede te werken tot uitbreiding onzer kennis omtrent de verspreiding der in het wild groeiende planten in ons land, te verzoeken, zich bij mij aan te melden.

Allicht zijn er nu personen, die een vorig jaar niet konden medewerken, doch nu lust en tijd daartoe hebben. Mag ik hen uitnoodigen, zich bij mij op te geven? Ik zal hun dan een circulaire zenden, waarin opgegeven is, welk deel der flora in 1900 zal worden onderzocht, terwijl er tevens verdere mededeelingen in worden gedaan.

Ik herhaal, wat ik in 1896 in de oproeping schreef: Natuurlijk is, om het doel te bereiken, medewerking noodig uit alle deelen van ons land. Laat niemand, die overigens lust gevoelt, zich onthouden in de meening: er zullen zich wel anderen aanmelden. Ieder, die wil, kan een steentje bijdragen, om het gebouw te helpen voltooiën.

Amsterdam,
Weesperzijde 60.

H. HEUKELS.

EEN NIEUWE PLANTEN-ATLAS.

Onze Flora.

Beschrijving van de familiën, voornaamste geslachten en soorten der in Nederland in het wild groeiende, verwilderde, verbouwde en aangeplante gewassen, alsmede van eenige andere fraaie of nuttige Midden-Europeesche Planten. Naar de Tweede Uitgave van CARL HOFFMAN'S Botanischer Bilder-Atlas. Vrij bewerkt door Dr. A. C. OUDEMANS, Leeraar in de Nat. Hist. a/d H. B. S. en aan de Midd. Sch. v. Meisjes te Arnhem, met een aanbevelend woord van Prof. Dr. C. A. J. A. OUDEMANS, schrijver van de „flora van Nederland” met 80 fraaie Platen in kleurendruk en ca. 400 houtsneden in den tekst.

Al lang verwachtte ik een Nederlandsche uitgave van Hoffmann's Bilder-Atlas te zien verschijnen, en de eerste aflevering is er, met een vijftal platen, die een idee van 't werk kunnen geven. Dr. A. C. Oudemans, te Arnhem, heeft de Nederlandsche bewerking van den text op zich genomen; daaraan zal dus niets mankeeren.

Ik heb 't Duitsche boek, nu al een jaar compleet, en kan verzekeren, dat de platen bij Afl. I gevoegd, nog niet eens de beste zijn. Teekening en kleur zijn, met enkele uitzonderingen, stellig mooi en goed te noemen; 't zijn natuurlijk geen schilderstukken, maar ik ken geen enkele uitheemsche planten-atlas, die beter en tevens goedkooper is. Het is een

boek, dat voor aankomende plantenliefhebbers een prachtig en nuttig en welkom geschenk zal zijn. Er zijn 80 groote platen met gekleurde afbeeldingen van planten in, waarvan verreweg het grootste deel ook in ons land voorkomt, en dan nog talrijke houtsneden (400) van details en niet op de platen voorkomende planten. Behalve den wetenschappelijken naam, is bij elke plant een Nederlandsche aangegeven, en bovendien de volksnamen ervan in verschillende deelen in ons land; ook een korte beschrijving en bij vele eenige bijzonderheden over 't nut, dat de mensch van de plant trekt, of van de schade, die ze ons veroorzaakt in onzen bosch-akker- of tuinbouw. Het gebonden werk, in afleveringen compleet zal circa /14 kosten; het zal er ongetwijfeld weer veel toe bijdragen, de kennis en de liefde voor de natuur bij onze jeugd te vergrooten. Er zijn in de laatste jaren al heel wat geïllustreerde werken voor de natuurliefhebbers verschenen, en, wat beter is, verkocht ook. Dat belooft voor de toekomst.

E. Hs.

Kijkjes buiten. Door W. W. KOLVOORT. Met voorwoord van Dr. VITUS BRUNSMAN, I. 1899, Lochem, J. H. SCHEEN. Prijs 60 ct., geb. 85 ct.

Dit boekje bevat 24 opstellen over planten en dieren. De schrijver spreekt voor Maart over knoppen en den mol; voor Juni: de lipbloemigen en de koekoek, zoo zijn voor elke maand van 't jaar twee schetsen.

De stukjes zijn uitmuntend geschikt, om de menschen buiten, die tot nog toe geen belangstelling toonden voor de hen omringende natuur, aan het kijken en luisteren te krijgen. Als dat maar eerst gelukt is, dan komt de belangstelling spoedig en later meestal ook wel gevoel en liefde voor natuurschoon.

Niet te hoog en niet al te kinderlijk weet de heer Kolvoort goed en gezellig te vertellen van planten en dieren; vooral van zijn vogels, die hebben zijn hart, dat voelt men dadelijk. Stellig hebben de lezers van de plaatselijke bladen van De Graafschap al veel geleerd door Kolvoort's opstellen, want in deze hebben ze 't eerst hun plicht gedaan; moge een groot debiet ook elders in stad en land Kolvoort's aardig en goedkoop boekje ten deel vallen, zoo groot, dat het voortaan niet meer mogelijk zal zijn wat aan schrijver dezer aanbeveling nog dit voorjaar gebeurde:

Een welgesteld landbouwer en eigenaar van een druk bezochte Zondagsuitspanning, op een uurtje van een groote stad, bracht, waar ik bij zat, een glas kwast aan een oude dame. Net liet zich weer voor de zooveelste maal vlak bij ons uit het jonge groen de zanglijster hooren, naar wie ik al een poosje had zitten luisteren en die op deze plek, zocals ik wist, al een tiental jaren achtereen nestelde en broedde.

„Hoe heet toch die vogel, die daar net weer zoo mooi sloeg?” vroeg de dame aan den boer.

„Die vogel?” en de man, draaide zijn hoofd naar de kant vanwaar weer de sonore ljustertonen opstegen, alsof hij ze voor 't eerst opmerkte. „Ja, ziet u, daar hebben wij menschen zoo geen aanmerkinge op,” zei hij, „daar geven de lui uit de stad meer om.”

De man had zijn heele leven buiten doorgebracht en kende geen zanglijster aan zijn lied, dat is de regel, de uitzonderingen zijn zeldzaam. 't Is op 't oogenblik werkelijk waar, wat de boer zei: de stadsmensch weet meer van de natuur dan de menschen, die er dagelijks midden in leven.

Toch is er ook in de stad nog wel werk voor de populariseerders van natuurkennis. Vanmiddag waren groote jongens van een school naast de onze bezig met steentjes naar een opgezette vogel te gooien, die bij een les gebruikt

was en vlak voor 't raam op de vensterbank gezet. Ze mikten, zooals ze riepen, op de „kanarie" en die kanarie was een... *ekster*

Er moeten nog heel wat „Kijkjes buiten" verschijnen, eer de verregaande onwetendheid van de meeste menschen op 't gebied van natuurkennis een weinigje zal verminderen. Volhouden maar, al schijnt 't resultaat voorloopig gering, we komen er zoo wel.

E. Hs.

Bandvorming bij de Lelie.

Hiernevens doe ik u toekomen een exemplaar van de witte *Lilium lancifolium*. Het is uit 4 naast elkander staande takken vergroeid, vertakt zich bovenaan in 7 of 8, ook weder met twee, een zelfs met drie vergroeid en draagt 13 ontwikkelde bloemen.

Wellicht oordeelt u eene kleine vermelding daarvan in *De Levende Natuur* niet ongemotiveerd.

J. G. HIRSCH.

Langs dijken en wegen.

Hierbij neem ik de vrijheid u iets mede te deelen aangaande een paar zaken, welke u geschreven hebt in: „*Van Vlinders, Vogels en Bloemen*." U schrijft daar over de rups van *Vanessa Cardui*, dat deze de merkwaardigheid heeft, om in gevangen staat niet te willen eten. Nu kan ik u mededeelen, dat ik dezen zomer twee van deze rupsen ruim een week heb gevoederd voor zij zich verpopten. Weliswaar heb ik ze niet op distel, maar op brandnetel gevonden, doch dit doet m. i. weinig aan de zaak af. Ook las ik hierover nog bij Rösels, dat deze ze als zóór kleine rupsen op *Carduus palustris* gevonden en met de bladeren van deze plant opgevoed had.

Over het groene schildkevertje van den distel schrijft u, dat dit kevertje, op den rug liggende, zich niet kan oprichten. Dezen zomer vond ik er een op een distel en nam het mee naar huis. Vertrouwende op hetgeen u er van geschreven hebt, legde ik het even met den rug op tafel, terwijl ik benzine ging halen, om 't te doden. Toen ik terug kwam zag ik het een eindje verder, dan waar ik 't gelegd had, op de tafel voortkruipen. Daar moest ik 't mijne van hebben en ik legde 't weer op den rug neer, terwijl ik aandachtig toekeek wat er zou gebeuren. 't Duurde niet lang of ons kevertje spreidde zijn dekschilden open, zoodat 't op den kop kwam te staan, en buitelde toen heel netjes voorover, waardoor 't op de pooten terecht kwam. Om mij goed te overtuigen, heb ik 't nog eenige keeren herhaald en telkens gebeurde 't zelfde.

C. H. VEEN,
leerling R. K. S. v. O.

Haarlem.

[Parasieten op Hagedissen in een terrarium.

Beleefd kom ik u hierdoor verzoeken, het volgende voor mij op te helderen.

Gedurende eenige jaren bezitter zijnde van een terrarium, dat zeer ruim en naar de eischen der bewoners goed ingericht is, kwam ik enkele dagen geleden tot een onaangename ontdekking, iets, dat ik tot nogtoe niet had waargenomen en dat ik zoo vrij ben, u mede te deelen.

Mijn terrarium liet ik ditmaal uitsluitend door hagedissen bewonen, waarvan ik in den aanvang van den zomer circa 20 stuks bijeen had, voor 'tmeerendeel smaragdhagedissen en de gewone soort.

Ik plaatste hun verblijf zóó, dat de diertjes van de voor hun levensonderhoud zoo noodige zomerwarmte ruimschoots konden genieten, terwijl de regelmatige toevoer van voedsel, uitsluitend bestaande uit krekels, eveneens ruimschoots toegediend, niet weinig hun levenslust verhoogde.

Toch moest ik enkele weken geleden, in weerwil van mijn goede zorgen, die ik voor het welzijn van de dieren aanwendde, tot mijn spijt ontwaren, dat hun dardelheid hoe langer zoo minder werd en zij zelfs de toegevoegde krekels, waar zij voorheen gretig op aanvielen, onaangeroerd lieten.

Het kon natuurlijk niet anders, of de dood moest het gevolg zijn van de steeds toenemende lusteloosheid der dieren. Ik zag mijn voorraad dan ook met den dag verminderen, zonder te weten, waaraan ik de oorzaak van hun kwijnen kon toeschrijven.

Dit werd mij eindelijk duidelijk; toen ik een dood exemplaar wilde verwijderen bleek, bij nauwlettend toezien, dat

het gansche lichaam tal van luizen bezat, die ik na verdere beschouwing in menigte op al mijn nog levende hagedissen waarnam.

Aan de inrichting van het terrarium kon ik het ontstaan van dat kwaad niet wijten, daar de bodem bestaat uit een laag droge aarde en zand en een gedeelte gras, waarmede ik de krekels enkele dagen in het leven hield.

Trouwens een vriend en ook eigenaar van een dergelijke inrichting, constateerde, op mijn mededeeling, hetzelfde geval, terwijl onze dieren nooit in aanraking met elkander geweest zijn, zoodat van besmetting hier geen sprake kan zijn. Het schijnt dus tamelijk veel voor te komen, hoewel ik, zooals ik reeds deed opmerken, noch mijn vriend, vroeger iets dergelijks bespeurden.

Indien u dergelijke gevallen bekend zijn, mag ik u dan beleefd verzoeken, mij te willen melden, wat de oorzaak daarvan zijn kan en mij een afdoende middel op te geven ter bestrijding van dat kwaad.

Ik haast mij, u dit te schrijven, terwijl ik gaarne wenschte, dat u mij per post zoudt willen antwoorden, daar *De Levende Natuur* reeds verschenen is en ik de nog levende exempl. gaarne tracht te behouden.

Mocht u van oordeel zijn, dat dit schrijven, door plaatsing in ons tijdschrift *de L. N.* enkele belanghebbende lezers van dienst kon zijn, dan kunt u dit gerust doen.

H. J. KLAASSEN.

Ik gaf bovengenoemden heer een raad, op eigen ervaring gegrond, met verzoek om na opvolging, bericht over den uitslag te geven. Dit volgt hier; welke mijn raad was, blijkt er voldoende uit.

Voor uwe welwillende mededeeling, 28 Septbr. ontvangen, betuig ik U mijn vriendelijken dank.

Het scheen mij in den beginne toe, een makkelijke taak te zijn, die ik door het verwijderen van het ongedierte, te vervullen had. Tot mijn spijt moest ik echter het tegendeel inzien. In 'tkort wil ik u dit even melden.

Nadat ik, overeenkomstig uw geacht schrijven gehandeld had, wat betreft de overplaatsing der dieren en ze van zuiver en warm zand had voorzien, begon ik ze met zeer sterk sodawater in te smeeren, en liet ik, doordat ik de diertjes geruimen tijd in mijn hand hield, de kracht daarvan uitwerken, waarna ik ze een lauwwaterbad gaf.

Toch bleek het, dat één behandeling niet voldoende was, want een dag daarna zag ik, alsof er niets gebeurd was, weer op enkele exempl. het ongedierte.

Ik trachtte nu, zooveel mogelijk de eitjes of pas uitgekomen luizen te vernietigen.

Dat was een niet gemakkelijk werkje. Toch haalde ik heele hoopjes te voorschijn van onder de halskraag en tusschen de schildjes van onder de kop. Op die plaatsen smeerde ik toen een extra sterk sopje van sodawater, en liet het een klein poosje zitten.

De laatste toepassing schijnt tamelijk geholpen te hebben, maar toch acht ik het noodig, de kuur nog enkele malen te herhalen. Bij de eerste de beste keer gaat het ontuig natuurlijk niet weg.

De bestjes hebben oogenschijnlijk bij de behandeling niet geleden, want den volgenden dag deden zij zich te goed aan het potje met meelwormen, en eerst heb ik hun huidje nauwkeurig bekeken, of er soms een wondje op voorkwam, alvorens ze met het sterke sodawater in aanraking te stellen.

Ik heb de gewoonte, in weerwil van mijn drukke bezigheid, mijn dieren altijd overvloedig te voeden. In het begin en in het najaar voor den winterslaap met meelwormen, des zomers uitsluitend met krekels.

Mijn hagedissen heb ik altijd de wintermaanden goed overgehouden.

Ze waren zelfs dien tijd niet te zien, terwijl ik ze nooit uit de warme kamer verwijder met het najaar.

Ik schep reeds menig jaar behagen in het houden van enkele diersoorten, en waarlijk de liefhebberij daarvoor is eerder toe dan wel afgenomen.

In de eerste plaats is het steeds mijn streven hun eischen te bevredigen, en daar ben ik, dank zij het vele gelezene, tamelijk goed mee op de hoogte. Bij mijn smaragd-hagedissen, die ik ongeveer 5 jaar gehouden heb, en toen cadeau deed, heb ik nimmer waargenomen, wat ik thans bemerkte.

Ik hoop, dat ik ze na de 3e of 4e kuur niet meer op de dieren aantref, wat ik niet denken kan.

Intusschen nogmaals mijn welgemeenden dank voor uw goeden raad.

H. J. KLAASSEN.